

Kršnjavi i Bučar

Navedene naredbe vezane uz nastavu TZK-a, kao i one koje slijedile sve do 1896. godine, trebale su pripremiti teren za uvođenje švedskog gimnastičkog sustava u Hrvatskoj koje je trebalo uslijediti nakon povratka Franje Bučara sa školovanja iz Švedske. Bučar ulazi na velika vrata u povijest tjelovježbe i nastave TZK-a u Hrvatskoj organizacijom Tečaja za učitelje gimnastike 1894. - 1896. godine koji je inicirao i bezrezervno podržavao sam Kršnjavi. Plan i program tečaja sastavio je Bučar po uzoru na Stockholm i ostale skandinavske centre za obrazovanje kadrova iz područja tjelovježbe s ciljem obuke prvih 30 polaznika za tjelovježbu po švedskom gimnastičkom sustavu. Uz dvorane za polaznike tečaja bili su na trošak vlade osigurani i svi potrebni rekviziti i pomagala na kojima Kršnjavi nije štedio.

Švedski gimnastički sustav nikada nije uspio zaživjeti u Hrvatskoj upravo zbog položaja koji je u hrvatskom društvu i politici zauzimao Kršnjavi. Naime, nedugo nakon završetka Tečaja za učitelje gimnastike Kršnjavi biva političkim pritiscima bana Hedervarya prisiljen na odstupanje s dužnosti predstojnika Odjela, a sam ban je poduzeo korake da se započeti projekti Kršnjavoga, među kojima je i uvođenje švedskog gimnastičkog sustava u Hrvatsku, zaustave. S druge strane, opozicija i tadašnji hrvatski tjelovježbeni djelatnici odbacivali su sve što je omraženi Kršnjavi učinio na području razvoja tjelovježbe.

Za razumijevanje značaja Isidora Kršnjavoga vrlo je važan i njegov odnos i utjecaj na Franju Bučara koji je bio karakterističan i složen, te u ovom trenutku još nije dovoljno povijesno istražen. Usprkos tome, jedan od najvećih uspjeha Kršnjavoga kao političara koji je utjecao i stvarao pretpostavke za razvoj tjelovježbe u Hrvatskoj jesu upravo zasluge i ključna uloga koju je imao u pojavljivanju Franje Bučara - oca hrvatskog sporta.

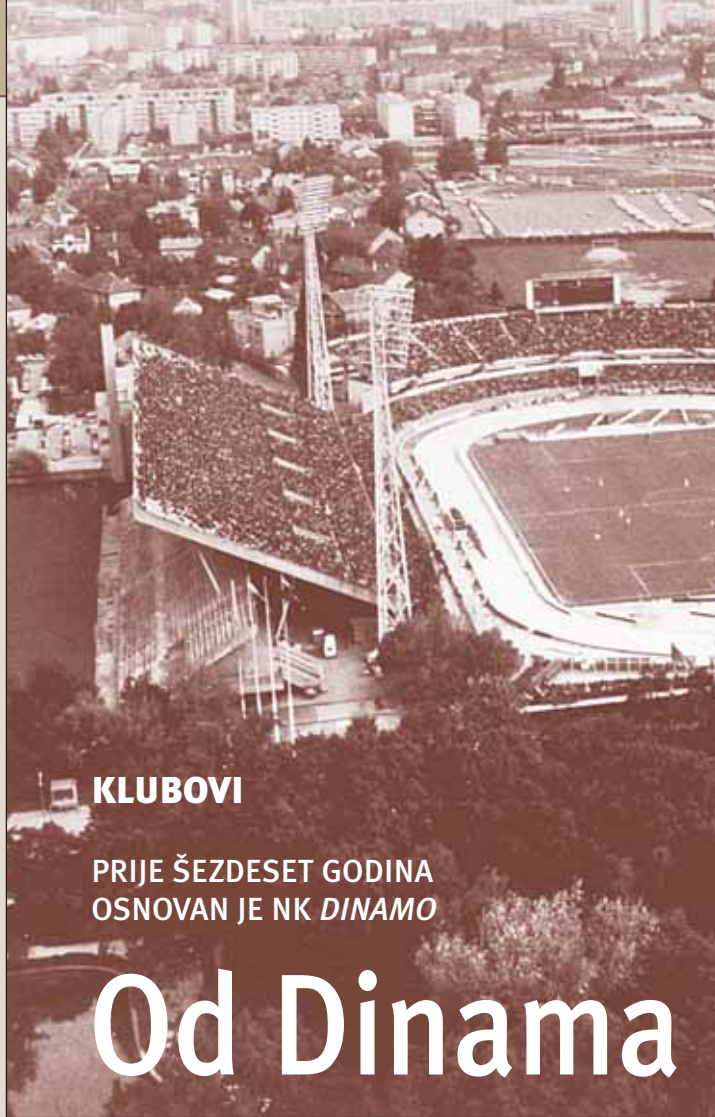
Izvori i literatura

1. Bučar, F. (1927). U spomen dr. Isidoru Kršnjavome. Hrvatski sokol 9(3):87-90.
2. Čustonja, Z. (2004). Razvoj Tjelesne i zdravstvene kulture u Hrvatskoj. Zagreb: Hrvatski športski muzej
3. Gimnastika - list za školsku i društvenu gimnastiku, 1892, 2 (8).
4. Gimnastika - list za školsku i društvenu gimnastiku, 1892, 2 (9).
5. Krtalić, I. (1986). Iso Kršnjavi ili pozicija subjekta u centru. U: A. Majetić (ur.) Iso Kršnjavi - Zapisci iza kulisa hrvatske politike. Zagreb: Izdavačko knjižarska radna organizacija Mladost.

¹ Od 1890. godine vlada je Hrvatskom sokolu plaćala godišnji paušal od 2000 forinti u ime naknade za organizaciju i provođenje nastave TZK zagrebačkim srednjoškolicima. Kršnjavi je kasnije oduzeo taj paušal Hrvatskom sokolu. (vidi Čustonja, 2004).

² Gimnastika - list za školsku i društvenu gimnastiku, 1892, 2 (8), 123 i 124.

³ Gimnastika - list za školsku i društvenu gimnastiku, 1892, 2 (9), 130.

KLUBOVI

PRIJE ŠEZDESET GODINA
OSNOVAN JE NK *DINAMO*

Od Dinama

NAKON OSNIVAČKE SKUPŠTINE FDK *DINAMO* SAZVAN JE SASTANAK NOGOMETNE SEKCIJE, NA KOME JE IZABRAN I PRVI ODBOR NA ČELU S ICOM HITRECOM, PA SE ON MOŽE SMATRATI I PRVIM PREDSEDNIKOM NK *Dinamo*. KLUB JE PRVO TRENIRAO NA IGRALIŠTU ZET-A, A PRVA UTAKMICA ODIGRANA JE 23. LIPNJA 1945. NA IGRALIŠTU *Grđanskog* U KORANSKOJ ULICI. KAKO SU MNOGI IGRAČI BILI JOŠ U VOJSCI, A OSTALI SU PRILIČNO NEREDOVITO TRENIRALI, HITREC IH JE NA TU PRVU UTAKMICU POZVAO PUTEV NOVINA: *Pozivaju se svi igrači koji su određeni za I. i II. momčad, da dođu u subotu 23. lipnja 1945. godine u 15 sati i 30 minuta, na igralište Grđanskog, radi utakmice s reprezentacijom Zrakoplovstva*

Odmah nakon završetka II. svjetskog rata u Zagrebu su se javile inicijative u cilju osnivanja novih športskih organizacija. Djelovanje prijeratnih klubova je zabranjeno, a novi se športski i tjelovježbeni pokret morao organizirati u socijalističkom duhu. O tome svjedoči i oglas objavljen u Vjesniku br. 42. od 8. lipnja.1945. godine. U njemu je objavljen poziv inicijativnog odbora za osnivanje fiskulturnog društva: *Sportaši Gradske električne centrale, Plinare, Vodovoda, Zagrebačkog električnog tramvaja, Klaonice i Gradskog poglavarstva pozivaju se da dođu na osnivačku skupštinu Fiskulturnog društva komunalnih po-*

Na godišnjoj skupštini 25. lipnja 1991. promijenio ime u NK HAŠK - Građanski, a na godišnjoj skupštini 22. ožujka 1993. promijenjen naziv u NK Croatia. Naziv NK Dinamo vraćen je u travnju 2000.

Osvojio prvenstvo Jugoslavije
1947./1948., 1953./1954., 1957./1958. i 1981./1982.

Prvenstvo Hrvatske osvojio je
1992./1993., 1995./1996., 1996./1997., 1997./1998., 1998./1999., 1999./2000. i 2002./2003.

Kup Jugoslavije 1951., 1959./1960., 1962./1963., 1964./1965., 1968./1969., 1979/1980. i 1982./1983.

Kup Hrvatske 1993./1994., 1995./1996., 1996./1997., 1997./1998., 2000./2001. i 2001./2002.

do Dinama

dužeća, koja će se održati 9. lipnja 1945. godine u 18 sati u kino-dvorani Gradskih poduzeća u Gundulićevoj ulici 32/V. Pozivu se odazvalo oko 200 ljudi. Osnivačkoj skupštini Fiskulturnog društva komunalaca Dinamo predsjedavao je Bruno Volčanšek, službenik u Električnoj centrali i djelatnik u HŠK Šparti, prijeratnom nogometnom klubu.

Novom fiskulturnom društvu dan naziv Dinamo

Sudionici osnivačke skupštine složili su se da novo fiskulturno društvo, kojem je trebalo dati i ime, počne s radom što prije. Predlagali su se različiti nazivi, kao "Elektra", "Turbina", "Torpedo" i slično, no usvojeno je ime *Dinamo* uz objašnjenje da taj naziv najbolje odgovara strukturi i djelatnosti gradskih poduzeća, osnivača novog društva. Mislilo se, naime, pritom na motor dinamo, simbol pokretačke snage strojeva potrebnih za rad svih komunalnih poduzeća, od električne centrale, preko vodovoda i plinare do tramvaja. Tako se bar službeno obrazlagao taj naziv, no on je bez sumnje nazvan prema ruskom imenjaku, moskovskom *Dinamu*. Na toj skupštini odlučeno je da boja društva bude plava, kao što je bila i zastava komunalaca grada Zagreba. Na prvoj redovnoj skupštini Fiskulturnog društva komunalaca *Dinamo*, održanoj 3. studenoga 1945., za predsjednika je

izabran Herman Mattes, a za tajnika Miško Srđak. Od 1945. do 1949. godine NK *Dinamo* je djelovao u sastavu istoimenog športskog društva. Fiskulturno društvo komunalaca Dinamo reorganizirano je 9. siječnja 1949. godine u Sportsko društvo *Dinamo* u kojem je djelovao nogometni klub i sekcije za atletiku, biciklizam, hokej na travi i rukomet. Iste godine iz društva se izdvojio NK *Dinamo*, a samostalno su počeli djelovati Atletski i Biciklistički klub *Dinamo*.

Prva utakmica

Nakon osnivačke skupštine FDK *Dinamo* sazvan je sastanak nogometne sekcije, na kome je izabran i prvi odbor na čelu s Icom Hitrecom, pa se on može smatrati i prvim predsjednikom NK *Dinamo*. On je ujedno bio i prvi tehnički referent kluba. Prve treninge

kluba vodio je Branko Kunst, a Maks Mihelčić bio je trener juniora. Prve prostorije nalazile su se na četvrtom katu Električne centrale u Gundulićevoj ulici 32 u sobi 419. Klub je prvo trenirao na igralištu ZET-a, a prva utakmica odigrana je 23. lipnja 1945. na igralištu *Gradanskog* u Koranskoj ulici. No kako su mnogi igrači bili još u vojsci, a ostali su prilično neredovito trenirali, Hitrec ih je na tu prvu utakmicu pozvao putem novina: *Pozivaju se svi igrači koji su određeni za I. i II. momčad, da dođu u subotu 23. lipnja 1945. godine u 15 sati i 30 minuta, na igralište Gradanskog, radi utakmice s reprezentacijom Zrakoplovstva.*

Prvi nastup privukao je oko 3000 gledatelja, a NK *Dina-*

Ekipa FDK Dinamo 1945. godine. Slijeva: Kokotović, Monsider, Ivica Horvat, Lojen, Hripko, Kacian, Željko Čajkovski, Beda, Franičević, Kurtanjek i Reiss

mo je nastupio u sastavu Zvonko Dogan, Stojan Osojnak, Drago Lojen, Dušan Franjičević, Josip Hunjet, Gabrijel Kurtanjek, Ivica Medarić, Srećko Tomšić, August Lešnik, Nikola Duković i Mirko Kokotović, koji je bio prvi kapetan. Utakmicu je sudio Klement Heger. Prvi gol za NK *Dinamo* postigao je Ivica Medarić, a konačni rezultat postavio je Nikola Duković. Igralo se u prugastim dresovima prijeratnog HŠK *Sparta*.

Prva utakmica s Hajdukom

Čim je u Split stigla vijest da je u Zagrebu osnovan nogometni klub, u Zagreb je doputovao Šime Poduje i predložio čelnicima NK *Dinamo* da se odigra utakmica u Splitu. Pojavio se problem prijevoza do Splita. Gume za autobus

bile su prava rijetkost, a željeznica još nije proradila. ZET je ustupio autobus, a gume je dala vojska. Kada je osiguran prijevoz pojavio se problem igrača. Polazak je dogovoren u ponoć ispred Električne centrale. Vode puta Ico Hitrec i Milan Šarić, zajedno sa Šimom Podujem koji se vraćao u Split, do 2 sata nisu dočekali ni pola momčadi. Utakmica se nije mogla odgoditi jer je bila plakatirana u Splitu. Probudena su dva juniora bivšeg HŠK Šparta, igrač Stanković koji je već prestao igrati i rukometaš Marold. Momčad je odigrala u sastavu Urh, Drago Horvat, Lojen, Ivica Horvat, Mirko Kokotović, Stanković, Cimermančić, Lešnik, Marold i Žigante. Hajduk je pobijedio sa 2-0.

U jesen 1945. igrano je prvenstvo grada Zagreba, a momčadi su bile podijeljene u dvije skupine. NK *Dinamo* je bio u B skupini s *Amaterom*, *Dubravom*, *Građevinarom*, *II. Armijom*, *Elementom*, *Metalcem*, *Grafičarom*, *Slavenom*, *Poštaram*, *Tekstilcem*, *Jedinstvom* i *Lokomotivom*. Kao prvak Zagreba, NK *Dinamo* se plasirao u hrvatsku ligu koju je igrao u sezoni 1946./1947. godine. Osim *Metalca* i *Lokomotive* iz Zagreba u konkurenciji su bili još i *Hajduk*, *Kvarner*, *Tekstilac* (Varaždin) i *Proleter* (Belišće). *Dinamo* je bio drugi iza *Hajduka* i to je bilo dovoljno za plasman u prvu ligu. Prvu utakmicu u sezoni 1947./1948. godine NK *Dinamo* je odigrao u Podgorici s *Budućnosti* (2-2). Nastupili su Monsider, Etlinger, Lojen, Pleše, Drago Horvat, Mirko Kokotović, Cimermančić, Reiss, Wolfl, Golob i Beda.

Stadion

FDK *Dinamu* je 1945. dodijeljeno igralište ZET-a u ulici Rade Končara, a zatim igralište bivšeg HŠK Šparta u Daničićevoj ulici. Godine 1947. društvu su predani svi športski objekti na Šalati. Tereni bivšeg igrališta HAŠK-a u Maksimiru dodijeljeni su mu 1948. godine. Klub je najprije izgradio drvenu baraku koja je služila kao svlačionica, a godinu kasnije i zidanu zgradu na južnom dijelu stadiona. Podignuti su i nasipi za stajanje, a na zapadnom dijelu stadiona izgrađena je mala drvena tribina sa 30 sjeda-

la. Uredeno je i igralište s atletskom stazom. Prvu utakmicu u Maksimiru NK *Dinamo* je odigrao 19. rujna 1949. s JFK *Partizan*.

Na temelju odluke Vlade NR Hrvatske od 13. prosinca 1951. godine, NK *Dinamu* su besplatno ustupljene zgrade i zemljište nogometnog igrališta u Maksimiru i to pod uvjetom da sve buduće radnje na terenu budu izvedene prema urbanističkim rješenjima i regulacijskim propisima. Time je NK *Dinamo* mogao sve nekretnine u svome vlasništvu uvesti u zemljišne knjige. Na 15. sjednici Narodnoga odbora grada Zagreba održanoj 17. listopada 1953. prihvaćen je prijedlog o izradi idejnog projekta za gradnju stadiona kapaciteta 65.000 gledatelja. Projekt su izradili arhitekti Vladimir Turina, Eugen Erlich i Franjo Neidhard. Taj projekt je odobrila Skupština Narodnog odbora grada Zagreba 10. listopada 1954. godine. No već ranije, krajem 1953., započela je izgradnja zapadne tribine (6262 mjesta) i tribina za sjedenja ispod njih. Tribina je dovršena 1954. godine. Sjeverna tribina, kapaciteta 16.000 stajaćih mjesta, gradila se od 1953. do 1955. godine. Oko 1955. sagrađen je zapadni ulaz, blagajne, sanitarni čvor na zapadu i željezna ograda oko stadiona, prema projektu arhitekta Marijana Haberlea. Zbog tih radova morali su se srušiti objekti samostana Antunovac i niz gospodarskih zgrada oko njega. Istočna tribina (12.000 sjedećih mjesta), istočno stajanje (18.000) i pomoćno igralište s manjom tribinom (4000 sjedala) podignuti su 1961. godine. Izgradnja južne tribine započela je 1964., a dovršena 1969. godine. Na njoj je 5000 sjedećih i 10.000 stajaćih mjesta. Nova tartan staza uređena je 1970. godine. Stadion je rekonstruiran za potrebe Univerzijade 1987. godine. Izgradnja nove sjeverne tribine započela je 1996. godine prema projektu arhitekta Ivana Kincla.

Literatura

1. Tkalec, S., NK *Dinamo* 1945.- 1960., Zagreb, 1960.
2. Kramer, F., NK *Dinamo* 1945. - 1975, Zagreb, 1975.
3. Kramer, F., NK *Dinamo* 1945. - 1985, Zagreb, 1985.

Ekipa NK *Dinamo* osvojila je 1967. Kup UEFA. Gore slijeva: Slaven Zambata, Zlatko Škorić, Branko Gračanin, Filip Blašković, Rudolf Belin i Danijel Pirić. Dolje: Krasnodar Rora, Marijan Čerček, Marijan Brnčić, Mladen Ramljak i Josip Gučmirtl.

